

Migrace

Cílová skupina: studenti SŠ
Počet účastníků: maximálně pro 32 žáků
Délka: 90 minut (2 x 45 min.)

Anotace:

V programu studenti interaktivní formou odhalí základní příčiny, důsledky i možná řešení migrace, a to na příkladech příběhů lidí z historie i současnosti. Získají základní informace o termínech v oblasti migrace, aktuální informace a také, kde hledat objektivní informace. Zamyslí se i nad tím, jaká pozitiva i negativa může tento proces přinášet jednotlivcům i státům samotným.

Konkrétní cíle:

- Studenti se seznámí se základními termíny v oblasti migrace.
- Studenti odhalí základní příčiny, důsledky i možná řešení migrace na konkrétních příbězích.
- Studenti se seznámí s objektivními zdroji ČR i zahraničí informací v oblasti migrace.
- Studenti se zamyslí nad pozitivy i negativy migračního procesu.

RVP pro gymnázia: průřezové téma **Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech**

Téma: Globální problémy, jejich příčiny a důsledky: mezinárodní migrace a migrační politika, azylové a uprchlické hnutí.

Rozvíjené hodnoty a postoje: Vnímat dopady a důsledky globalizačních a rozvojových procesů, rozlišovat mezi nimi příznivé i nepříznivé prvky a jevy, učit se hledat kompromisy; zaujímat konstruktivní postoje k naléhavým otázkám míru a lidských práv v konkrétních životních situacích.

Rozvíjené vědomosti, dovednosti a schopnosti: Myslet systémově a hledat souvislosti mezi jevy a procesy; spolupracovat aktivně a efektivně s jinými lidmi, vcítit se při poznávání a posuzování jejich názorů do situace a prostředí, ze kterého vycházejí jejich přístupy; vytvořit si na základě osvojených informací vlastní názor, umět ho vyjádřit a obhajovat ho argumentací v diskusích o politických, ekonomických

a sociálních problémech v kontextu s evropskými a globálními vývojovými tendencemi; umět přijmout názor ostatních a korigovat své původní pohledy na danou problematiku.

Základní pojmy: cizinec, migrant, uprchlík podle Konvence, občan EU, migrace, emigrace, imigrace, žadatel o mezinárodní ochranu (azyl), azylant, ekonomický migrant, (ne)+legální migrace, zařízení pro zajištění cizinců, vízum, trvalý a dlouhodobý pobyt, příčiny a důsledky migrace, migrační politika (ČR), migrace Čechů

Shrnutí programu

Čas	Aktivita	Pomůcky
10 minut	1. EVOKACE AKTIVITA - CO JE MIGRACE?	
65 minut	2. UVĚDOMĚNÍ 1. AKTIVITA – PŘÍBĚHY MIGRANTŮ / 30 minut 2. AKTIVITA – STROM MIGRACE / 25 minut 3. AKTIVITA – KVÍZ / 10 minut	1. aktivita – vytištěné příběhy, papíry a tužky 2. aktivita - papír, tužky, pastelky 3. aktivita – vytištěný kvíz, tužky
15 minut	3. REFLEXE	lístky papíru, tužky

Popis programu

Čas	Aktivita	Pomůcky
10 minut	<p>1. EVOKACE AKTIVITA - CO JE MIGRACE? V této aktivitě studenti formou zodpovídání otázek pochopí, co je to migrace, definují ji a pochopí, že vlastně všichni migrujeme.</p> <p>Učitel se se studenty posadí do kruhu. Bude jim klást otázky s tím, že kdo na otázku odpoví ano, vymění si s někým z kruhu místo. Pro pochopení na ukázkou, začne učitel jednoduchou otázkou: „Komu se dnes nechtělo do školy?“ Všichni si pravděpodobně vymění mezi sebou místa. Na závěr aktivity se učitel žáků zeptá, jestli ví, na co se jich vlastně ptal. Dostanete se k tomu k tomu, že se jedná o pohyb – cizím slovem migrace. Pohyb odněkud někam, pohyb po zemi, vodě a ve vzduchu. Studenti si uvědomí, že migrace se týká nás všech. Učitel na tabuli zaznamená tato slova 1. pohyb – migrace 2. pohybovat se - migrovat 3. všichni migrujeme</p> <p>S pomocí studentů význam slova migrace, případně i slova odvozená – migrovat, imigrovat, emigrovat, migrant. Pojmy si vysvětlíte. Základní pojmy napíše učitel na tabuli pokud je studenti sami začnou uvádět a vysvětlovat. Dále se k nim ještě v programu vrátí.</p> <p>Otázky:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kolik z vás jezdí do školy z jiného místa (města, vesnice)? 2. Kolik z vás už bylo někdy v zahraničí? 3. Kolik z vás má pas? 4) Potkali jste už někdo z vás cizince žijícího v ČR? 5) Pracuje/ pracoval někdo z vaší rodiny (širší rodiny) v zahraničí? 6) Kolik z vás cestovalo jiným způsobem než po pevnině? 	

	7) Kolik z vás by chtělo žít v cizí zemi?																
60 minut	<p>3. UVĚDOMĚNÍ</p> <p>1. AKTIVITA – PŘÍBĚHY MIGRANTŮ / 30 minut V této aktivitě studenti pochopí základní pojmy na konkrétních příbězích. např. druhy migrace, dobrovolná a nucená migrace, atd.</p> <p>Žáci se rozdělí do skupin po 4 a každý žák ve skupině obdrží 1 příběh (1 MUŽ, 1 ŽENA). Po přečtení textu zodpoví otázky pod textem. Zástupce každé skupiny ostatním představí své příběhy. Učitel na tabuli bude zaznamenávat do tabulky jednotlivé informace. Při této aktivitě si vysvětlí studenti základní pojmy a objasní nejasnosti. Seznámí se také s různými příčinami migrace – pozitivními i negativními.</p> <p>Tabulka</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>jméno</th> <th>odkud</th> <th>kam</th> <th>proč</th> <th>pojmy</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1. ŽENA Madeleine Albrightová</td> <td>z ČR</td> <td>1) do Anglie v r. 1939 2) do USA v r. 1948</td> <td>1) II.sv. válka, náboženská nesnášenlivost 2) komunismus, politická situace</td> <td>emigrace, porušování zákl. lids. práv, holocaust, 2. sv. válka</td> </tr> <tr> <td>2. RODINA Aslana a</td> <td>Čečensko</td> <td>ČR, Rakousko</td> <td>válka, ohrožení života</td> <td>Viz. text</td> </tr> </tbody> </table>	jméno	odkud	kam	proč	pojmy	1. ŽENA Madeleine Albrightová	z ČR	1) do Anglie v r. 1939 2) do USA v r. 1948	1) II.sv. válka, náboženská nesnášenlivost 2) komunismus, politická situace	emigrace, porušování zákl. lids. práv, holocaust, 2. sv. válka	2. RODINA Aslana a	Čečensko	ČR, Rakousko	válka, ohrožení života	Viz. text	<p>1. aktivita – vytištěné příběhy, papíry a tužky 2. aktivita – papíry A3, tužky, pastelky 3. aktivita – vytištěný kvíz, tužky</p>
jméno	odkud	kam	proč	pojmy													
1. ŽENA Madeleine Albrightová	z ČR	1) do Anglie v r. 1939 2) do USA v r. 1948	1) II.sv. válka, náboženská nesnášenlivost 2) komunismus, politická situace	emigrace, porušování zákl. lids. práv, holocaust, 2. sv. válka													
2. RODINA Aslana a	Čečensko	ČR, Rakousko	válka, ohrožení života	Viz. text													

	Sedaly				
	3. ŽENA Juliette	Kongo	ČR	Politická nestabilita, chudoba atd.	azyl
	4. MUŽ Louel	Filipíny	Brusel, ČR	tajfun , (studium)	
	5. MUŽ Jan	ČR	Švýcarsko	komunismus, polit. situace	emigrace
	6. ŽENA Dila	Sýrie	ČR	porušování zákl. lidských práv, občanská válka	Všeobecná deklarace lidských práv, žádost o azyl
	7. MUŽ Olivier	Irák	1) Francie 2) ČR	válečný konflikt	OSN, žádost o dočasnou ochranu, nelegální migrace
	8. MUŽ Sergej	Ukrajina	1) Rusko 2) ČR	politická a ekonomická situace	ekonomický migrant, cizinci žijící mimo EU
	9. MUŽ Alejandro	Španělsko	ČR	politická a ekonomická situace	ekonomický migrant, občané EU
	10. ŽENA Kateřina	ČR	USA	au pair, sňatek	dobrodružství, poznávání kultur, práce

2. AKTIVITA – STROM MIGRACE / 25 minut

Studenti vyvodí základní příčiny a důsledky migrace z příběhů a také hledají

řešení příčin i důsledků (pozor jsou pozitivní i negativní). Zaznamenají je do stromů migrace v každé skupině.

Strom učitel nakreslí velký na tabuli a do něj zaznamenává všechny nápady jednotlivých skupin. Skupiny si po aktivitě pokud je dost času navzájem prohlédnou.

STROM MIGRACE – formát papíru A3

Kmen: migrace (téma, kterým se budou zabývat)

Kořeny: důvody, proč lidé migrují

Větve: důsledky (mohou být jak pozitivní tak i negativní!) existence migrace pro migranty, nemigranty, atd. (např. rozmanitost)

Plody: možná řešení – měla by se vztahovat pouze k nedobrovolné migraci a jejím příčinám (např. pokud jedna z příčin je konflikt či válka, pak by řešení mohlo být: mírové rozhovory, zrušení zbrojního průmyslu, podíl žen na vládnutí, atd.)

Info ke stromu migrace

	<p>Kořeny – příklady příčin migrace (jak dobrovolné, tak i nedobrovolné) – konflikty, války, pronásledování (etnicita, náboženství, politika), přání vidět jiné části světa, kariéra, studia, láska, rodina, klimatické změny, přírodní pohromy, chudoba, špatná společenská či ekonomická situace, diskriminace, atd.</p> <p>Větve – příklady důsledků migrace (pozitivní i negativní) – kontakt s různými kulturami, rozmanitost uvnitř společnosti, obohacení, "odliv mozků", nárůst populace v EU, růst měst (urbanizace), slumy, nelidí, nelegální migrace po moři, ztráta kořenů, domova, rodiny, negativní postoje k imigrantům, rostoucí rasismus, nárůst xenofobie, nelegální práce, atd.</p> <p>Plody – příklady řešení kořenů (příčin) nedobrovolné migrace – demokracie, svoboda projevu, náboženství v jiných zemích, vyšší stupeň vzdělání v rozvojových zemích, zastavení klimatických změn (méně létání, šetření energií, nákupy místních produktů...), žádné nukleární zbraně, vojenský průmysl, spravedlivější obchod, sociální systém v rozvojových zemích, atd.</p> <p>3. AKTIVITA - KVÍZ / 10 minut Učitel studentům rozdá kvíz, aby jej každý sám vyplnili. Učitel čte poté otázky nahlas před celou třídou formou: „Kdo si myslí, že A je správně, postaví se; kdo si myslí, že B je správně, ať postaví se, atd.“ Správné odpovědi může učitel napsat na tabuli. Se studenty rozebere správnou odpověď a zodpoví případné dotazy.</p>	
15 minut	<p>4. REFLEXE Učitel se se studenty posadí do kruhu a formou „předávání pomyslného mikrofону“ nechá každého zhodnotit pocity z programu a vyjádřit svůj názor,</p>	

	<p>zhodnotit nové či překvapující informace. Učitel může také klást dotazy např. „Co nového jsi se dozvěděl? Uveď dvě nové informace. nebo Jaká fakta tě překvapila? atd. Pokud žáci nespolupracují (nemluví), necháte každého anonymně napsat odpověď na otázku a pocity i hodnocení programu na malý papír. Papíry poté učitel sesbírá, dá na hromádku a poté si z ní každý vylosuje jeden lístek, ze kterého přečte anonymní názor, pocit ze hry (programu). Na závěr můžete také „nechat teploměrem změřit“, jak se program studentům líbil.</p>	
--	---	--

Autoři původního programu: Adriana Kábová, Šárka Hauznerová, Klára Vacková

Revize původního programu 10/2015: Lenka Krejčová, Vojtěch Marek, Kristýna Nnaji

Revize 4/2016: Karin Majerová

Revize 5/2019: Kristýna Hejzlarová

Slovníček pojmů:

Azyl

je forma mezinárodní ochrany (povolení k pobytu), kterou poskytuje stát občanům třetí země, kteří z různých důvodů (politických, náboženských, národnostních atd.) pocítují oprávněné ohrožení života či bezpečnosti při setrvání ve své zemi původu.

Azylant je tedy člověk, který požádal o udělení azylu a kterému byl azyl udělen.

Cizinec

je občan jiné země pobývající na území ČR. Občané EU mají práva nejvíce podobná občanům ČR. Občané tzv. třetích zemí (tedy ani ČR, ani EU) lze ještě dělit na cizince bez vízové povinnosti (vstup do země bez víza, např. USA, Kanada), a cizince s vízovou povinností (musejí žádat o vízum, na vízum není žádný nárok, nemusí být uděleno)

Dlouhodobý pobyt

O dlouhodobý pobyt lze požádat místo žádosti o prodloužení víza nad 90 dnů. Lze jej udělit na dobu delší než 1 rok. Oproti vízu má povolení k dlouhodobému pobytu určité výhody, kterými zvyšuje právní postavení svého držitele: na jeho udělení zřejmě je – v případě splnění podmínek – právní nárok a lze změnit účel pobytu.

Dočasná ochrana

Výjimečná ochrana, která existuje vedle mezinárodní ochrany. Má ochránit vysídlené osoby ze třetích zemí, které se nemohou vrátit do země svého původu. Tito lidé uprchli kvůli ozbrojeným konfliktům, násilí nebo kvůli porušování lidských práv.

Ekonomický migrant

Člověk, který emigruje z jednoho regionu do druhého, protože dle jeho očekávání nejsou v jeho vlastní zemi životní podmínky či pracovní příležitosti dost dobré, a hledá proto zlepšení svého životního standardu jinde.

Emigrace

Opuštění (či útěk ze) země původu a přestěhování se do jiné země. V oblasti mezinárodní migrace se emigrací myslí odchod z jedné země do jiné země za účelem dlouhodobé změny místa pobytu. Za emigraci se označují i skupiny lidí, kteří odešli do jiné země například z jednoho důvodu, v jednom období (pobělohorská emigrace, československá válečná emigrace).

Evropská unie – Schengen

Schengenská smlouva byla podepsána v roce 1985 v Schengenu. Jejím výsledkem je tzv. schengenský prostor, kde na společných státních hranicích nejsou kontroly a hranice je možné překračovat kdykoli a na jakémkoli místě. Od 12. prosince 2008 tvoří Schengen souvislé území 25 států. Kromě Velké Británie, Irska, Kypru, Rumunska a Bulharska jsou do schengenské spolupráce zapojeny všechny členské státy EU. Patří k nim rovněž Norsko, Island a Švýcarsko. Západní část Evropy je tedy možné projet bez jediného zastavení od jižního cípu Španělska až k severnímu pobřeží Estonska.

Absenci hraničních kontrol na vnitřních hranicích kompenzuje rozsáhlá spolupráce a vysoké schengenské standardy, které stanovují pravidla v mnoha oblastech - od policejní a justiční spolupráce přes vízové a konzulární záležitosti až po ochranu osobních údajů. Z bezpečnostního hlediska mají opatření zabránit zneužívání svobody pohybu ke kriminálním aktivitám.

Hostitelská země/země původu

Země původu je stát, ze kterého žadatel přichází/utíká.

Hostitelská (přijímající) země je cílová země, ve které uprchlík/migrant plánuje/musí zůstat.

Imigrace

Proces usídlování cizinců na území daného státu. V české historii můžeme mluvit například o imigraci Slovanů na dnešní české území).

Imigrant

Česky též přistěhovalec. Pojem převzatý zejména ze zahraniční literatury, ať politické (například strategické dokumenty EU) či akademické. V českých zákonech není užíván, užívá se tam výhradně pojem cizinec. Výhodou pojmu imigrant je, že je neutrální, protože nenesé význam cizosti či (nevítané) odlišnosti, jako je tomu u pojmu „cizinec“.

Integrace

V České republice existuje Státní integrační program pro azylanty (SIP). Azylanti mají možnost se do programu přihlásit a v jeho rámci využít kurzu českého jazyka. Další součástí integračního programu je podpora nájemního bydlení azylantů: za určitých podmínek stát poskytne dotaci obci za to, že azylantům pronajme nájemní byt. Dotace může být určena i na dočasnou úplatu části nájemného soukromému majiteli.

Integrace cizinců (migrantů)

Integrace je proces začlenění imigranta do hostitelské společnosti, který je tak trochu ideální. Předpokládá, že se imigrant dokáže v nové společnosti vyznat, do určité míry se jí přizpůsobit (přijmout demokracii, dodržovat zákony, respektovat zvyky, naučit se novému jazyku), ale zároveň si zachová tolik ze své kultury a identity, aby se cítil dobře (kulturní návyky, oblečení, náboženství). Pro přijímající společnost zase integrace znamená, že imigrantovi umožní, aby se stal jejím členem – nebude ho tedy vylučovat, odsouvat na okraj, ani ho nebude nutit, aby se zbavil své kultury a stal se stejný, jako členové většinové společnosti.

Mezinárodní ochrana

Ochrana cizího státního občana na území jiného státu. V ČR rozlišujeme silnější ochranu (azyl) a slabší (doplňková ochrana), která je pouze přechodným řešením.

Migrace

Označení pro geografický pohyb jedinců nebo skupin přes státní hranice. Rozlišení není vždy jednoznačné, lze říci, že v mnoha případech tzv. dobrovolných migrantů je mnoho donucení či prvky útěku, podobně v mnoha případech nucených migrantů je mnoho prvků vlastního rozhodování, volby nebo přípravy. Mezinárodní migrace se rozlišuje na legální a nelegální.

Legální migrant je takový člověk, který splňuje všechny podmínky zákonů zemí, mezi kterými se pohybuje, či kde žije. Nelegální migrant pak některou z podmínek či některé podmínky nesplňuje, a to ne vždy dobrovolně či úmyslně.

Nelegální migrace

Migrace, která není zajištěna dokumenty, jež předepisuje právní řád státu, ve kterém migrant pobývá. Je to často situace komplexní, může velmi snadno nastat, a mnohdy je způsobena složitě nastaveným systémem pro vstup a pobyt migrantů. Migrant může na území státu nelegálně vstoupit, nelegálně pobývat (neproloužení pobytu) nebo být nelegálně zaměstnán. Může také území nelegálně opustit (tedy bez dokladu nebo bez hraniční kontroly, pokud jí podléhá). Ač je nelegální migrace vykreslována černě, nemusí to být zcela jednoznačná situace. Někteří migranti volí nelegální pobyt, protože je levnější – doložit všechny doklady pro cizineckou policii je často poměrně drahé a někteří migranti na to nemají finanční prostředky.

Organizace spojených národů

Cílem OSN je zachování mezinárodního míru, bezpečnosti a zajištění mezinárodní spolupráce.

Přijímací středisko (PřS)

Je prvním místem, kde pobývají žadatelé o mezinárodní ochranu. Po dobu cca 3 týdnů nesmějí toto zařízení opustit a musí se podrobit preventivním zdravotním vyšetřením (proto se někdy PřS říká karanténa). Dále jsou zde žadatelům o mezinárodní ochranu sejmuty otisky prstů, provedeny další identifikační úkony a lustrace v databázích.

Trvalý pobyt

Je typ pobytu, který může cizinec získat po pěti letech nepřetržitého pobytu na území ČR (donedávna to bylo 10 let). Podle současné právní úpravy je na získání tohoto pobytu právní nárok, což znamená, že cizinci musí být zdůvodněno, proč mu eventuálně nebyl trvalý pobyt povolen, a ten se může proti takovému rozhodnutí odvolat. Důležitou podmínkou je, že cizinec nesmí během oněch pěti let pobývat mimo území ČR dohromady déle než 10 měsíců. Cizinec s trvalým pobytem by měl požívat veškerých práv a povinností jako čeští občané s výjimkou volebního práva apod.

Uprchlík

Podle Ženevské konvence z roku 1951 je uprchlíkem každý člověk, který se nachází mimo svou vlast a má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo z důvodů příslušnosti k určitým společenským vrstvám nebo i

zastávání určitých politických názorů. Na ženevské konvenci (mezinárodní Úmluva o právním postavení uprchlíků) je založena ochrana uprchlíků na území signatářských států: jak ochrana žadatelů o azyl, tak ochrana uznaných uprchlíků/azylantů.

Všeobecná deklarace lidských práv

Dokument Organizace spojených národů – obsahuje např. to, že:“ Všichni lidé rodí se svobodní a sobě rovní co do důstojnosti a práv./ Každý má všechna práva a všechny svobody, stanovené touto deklarací, bez jakéhokoli rozlišování, zejména podle rasy, barvy, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, majetku, rodu nebo jiného postavení. atd.”

Žadatel o mezinárodní ochranu (azyl)

Cizinec, který požádal Českou republiku o ochranu před pronásledováním ve svém státě a který čeká na vyřízení své žádosti. Žadatel o mezinárodní ochranu může pobývat na území ČR, a to v přijímacím nebo pobytovém středisku, nebo v soukromí. V období jednoho roku od podání žádosti nesmí pracovat, po uplynutí této doby může pracovat